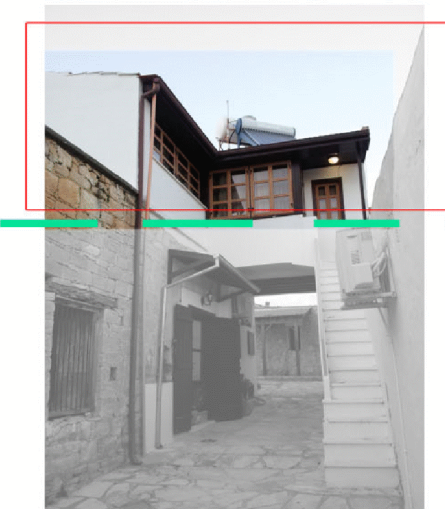
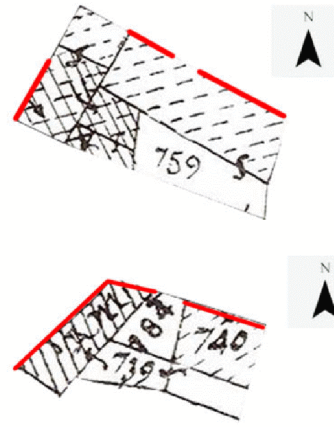
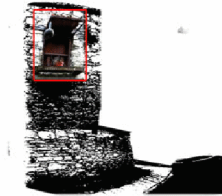
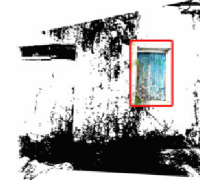
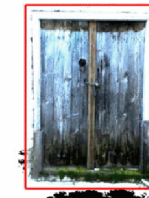

ΝΕΟΤΕΡΑ ΑΝΟΙΓΜΑΤΑ

Αρκετά ανοίγματα φαίνεται να χάνουν το λειτουργικό τους σκοπό και να εμφανίζονται εκεί που υπάρχει ελεύθερος ανοικτός χώρος. Αυτό δίνει μια διαφορετική εμπειρία στο δεύτερο όροφο της οικίας αφού από την εσωστρέφεια που χαρακτηρίζει τα χαμηλότερα επίπεδα μετατρέπεται σε ένα ελεύθερα ανοικτό χώρο. Γίνεται εντονότερη η επαφή του μέσα με το έξω κι έτσι ο κάτοικος μπορεί πλέον να απολαμβάνει τη θέα του χωριού. Με τη πάροδο του χρόνου η εξέλιξη των επιμέρους μορφολογικών στοιχείων της αρχιτεκτονικής έφερε μαζί της μια αλλοίωση στην παραδοσιακή εικόνα του χωριού. Παρατηρούνται νεότερα είδη ανοιγμάτων τα οποία προδίδουν ότι ανήκουν σε άλλη εποχή. Υπάρχουν ανοίγματα τα οποία προσπαθούν να μιμηθούν το χαρακτήρα των παραδοσιακών ανοιγμάτων και αυτό μπορεί να προκαλέσει σύγχυση στον επισκέπτη για την αυθεντικότητα των παραδοσιακών ανοιγμάτων. Ένα κύριο χαρακτηριστικό των παραθύρων ήταν το μικρό τους μέγεθος. Εμφανίζονται όμως νεότερα ανοίγματα πολύ μεγαλύτερα και με κύριο υλικό το γυαλί. Αυτό δείχνει έντονα την επιθυμία των κατοίκων για απαλλαγή από αυτή την εσωστρέφεια που χαρακτήριζε την αρχιτεκτονική εκείνης της εποχής. Φαίνεται λοιπόν ότι οι αλλαγές που δέχεται η παράδοση είναι ακαριαίες και τίποτα καινούριο δεν μπορεί να έχει την ίδια αξία

Α
Ν
Ο
Ι
Γ
Μ
Α
Τ
Α

Το χωριό Όμοδος αποτελεί ένα ορεινό χωριό σε απόσταση 42 χιλιομέτρων βορειοδυτικά της πόλης Λεμεσού, στη γεωγραφική περιφέρεια των Κρασοχωριών. Το χωριό περιβάλλεται από ψηλές βουνοκορυφές από τις οποίες είναι ο Αφάμης και ο Κρεμμός της Λαόνας. Αποτελεί ένα από τα γραφικότερα χωριά της Κύπρου, το οποίο διαφυλάσσει έντονα μέσα του το στοιχείο της παράδοσης. Ο μεσαιωνικός ληνός, ο οποίος βρίσκεται κοντά στο μοναστήρι του Τιμίου Σταυρού μαρτυρεί ότι από τα παλιά χρόνια ήταν ξακουστό για τα εκλεκτά του σταφύλια και την κατασκευή παραδοσιακών εύγευστων κρασιών. Οι γυναίκες του χωριού εκτός από την προσφορά τους για την καλλιέργεια της γης ασχολούνται και με τα χειροποίητα κεντήματα φτιάχνοντας θαυμάσιους κροσιέδες, τραπεζομάνηλα, νημάτινα, πιπλώματα και πιπίλες. Η παράδοση όμως δεν φαίνεται να παραμένει να υπάρχει μόνο στο τρόπο ζωής των κατοίκων, στα ήθη και στα έθιμα, αλλά και στην αρχιτεκτονική του χωριού. Ο χαρακτηρισμός της αρχιτεκτονικής σύνθεσης του χωριού μαρτυρεί ότι κρατά αναλλοίωτα κάποια στοιχεία της λαϊκής αρχιτεκτονικής, τα οποία αποτέλεσαν καθοριστικό παράγοντα για την εξελικτική πορεία της αρχιτεκτονικής μέσα στο χρόνο. Το χωριό κτισμένο στη πλαγιά του βουνού, ανάμεσα σε ένα καταπράσινο χαλί από αμπελώνες, αναπτύσσει μια ιδιαίτερη ομορφιά και γοητεία μέσα από τα στενά ελικοειδή δρομάκια, τα πετρόκτιστα σπίτια, τις κεραμιδιένιες στέγες, τις αυλές με τα πιθάρια, τις ξύλινες πόρτες και τα ξωπόρτια. Η αρχιτεκτονική δεν είναι στάσιμη αλλά προσαρμόζεται στον τρόπο ζωής των κατοίκων αξιοποιώντας τα μέσα της εποχής. Μελετώντας την παραδοσιακή αρχιτεκτονική στόχος της ήταν η δημιουργία χώρων που να εξασφαλίζουν μια άνεση και ένα υγιές περιβάλλον εργασίας και κατοικίας χρησιμοποιώντας κατασκευαστικές μεθόδους φιλικές και εναρμονισμένες με το περιβάλλον. Περιπατώντας κανείς στα υπέροχα στενά δρομάκια του χωριού παρατηρεί τα παραδοσιακά σπίτια, τα οποία είναι κτισμένα με το σύστημα της συνεχούς δόμησης, δημιουργώντας του έτσι μια εικόνα συνεχούς και ομοιομορφου μετώπου πετρόκτιστης τοιχοποιίας. Αυτή η συμπαγή όψη του κάθε κτίσματος προς το δρόμο αντιμετωπίζεται με την δημιουργία κάποιων ανοιγμάτων μέσω των οποίων επιτυγχάνεται η διαφοροποίηση των όψεων αλλά και η ομαλή λειτουργία των εσωτερικών χώρων. Εδώ έγκειται το ερώτημα πόσο λειτουργική μπορεί να θεωρηθεί η θέση των ανοιγμάτων ώστε να επιτυγχάνεται η βιοκλιματική αρχιτεκτονική, αφού τα παραδοσιακά σπίτια φημίζονται για τις θερμικές ανέσεις που προσφέρουν. Το στοιχείο αυτό της τυποποίησης και της μη διαφοροποίησης των ανοιγμάτων ίσως να μεταβάλλει το ρόλο τους και να γίνονται λιγότερο λειτουργικά για την επίτευξη ενός βιοκλιματικού χώρου. Αυτή η συνεκτικότητα και ομοιομορφία των όψεων, χάρη στην συμμετρία των ανοιγμάτων, πηγάζει ίσως από τους κοινούς προβληματισμούς των κατοίκων αλλά και την κοινή αντιμετώπιση της κατασκευαστικής διαδικασίας μέσω της χρήσης όμοιων υλικών. Πέρα από αυτή την απλή εικόνα που δημιουργούν τα ανοίγματα σε μια όψη μιας κατοικίας αξίζει να αναφερθούμε και στο ποικιλόμορφο ρόλο που έχουν ως ρυθμιστές της ιδιωτικότητας ενός εσωτερικού χώρου. Με το άνοιγμα μιας ξωπόρτας αυτόματα δημιουργείται μια άμεση σύνδεση του δημόσιου χώρου του δρόμου ή πλατώματος με τον ιδιωτικό χώρο μιας αυλής ή ενός ηλιακού.

Α
Ν
Ο
Ι
Γ
Μ
Α
Τ
Α

Η χρήση της βαριάς πέτρας για την δημιουργία των ορίων των κτισμάτων προκαλεί εντούτοις σαφή όρια μεταξύ δρόμου και οικίας. Τα όρια του δρόμου είναι ξεκάθαρα αφού ορίζονται από την αυστηρότητα που δημιουργούν οι όψεις των κατοικιών. Κλεισμένα τα δρομάκια σε ένα αυστηρό μέτωπο που δημιουργείται από την παράθεση της μια κατοικίας δίπλα στην άλλη, αναδεικνύεται το στοιχείο του πλήρους και συμπαγούς έναντι του κενού και διαπερατού. Αναγκαία ήταν η τοποθέτηση της θύρας στο όριο του δρόμου μέσω της οποίας πραγματοποιείται η είσοδος προς το εσωτερικό της κατοικίας. Έτσι στη περιφέρεια των ελικοειδών δρομακίων παρατηρείται η συχνότερη χρήση των ανοιγμάτων των θυρών γι' αυτό αποτελεί και το βασικότερο άνοιγμα ενός κτίσματος. Εντυπωσιακό είναι το γεγονός ότι σε ένα τέτοιο χωρίο με τόσα πολλά κτίσματα οι εισοδοί να είναι πανομοιότυπες μεταξύ τους χωρίς ουσιαστικές διαφοροποιήσεις. Σε όλες τις περιπτώσεις παρατηρείται ένα κοινό κατασκευαστικό σύστημα των θυρών. Κατασκευάζονταν από ξύλινα κάθετα σανίδια τα οποία ένωσαν μεταξύ τους με οριζόντια ξύλα στο πάνω και κάτω μέρος της πόρτας. Το άνοιγμα της πόρτας γινόταν προς το μέσα γι' αυτό και οι οριζόντιες ενώσεις τις πόρτας δεν ήταν ορατές από το δρόμο. Υπήρχαν θύρες οι οποίες ολοκληρώνονταν με ένα ξύλινο πλαίσιο περιμετρικά στο άνοιγμα του τοίχου ενώ άλλες είχαν και ένα ξύλινο δοκάρι στο ανώτατό τους σημείο ώστε να επιτυγχάνεται η συνέχεια του πέτρινου τοίχου. Ένα άλλο είδος πόρτας ήταν αυτές που στο ανώτατό τους σημείο αποτελούνταν από ένα μακρόστενο ορθογώνιο φεγγίτη. Σε όλες τις περιπτώσεις οι θύρες ήταν δίφυλλες με αποτέλεσμα οι εισόδοι να έχουν πλατύ και μεγάλο άνοιγμα αναλογικά με το ύψος τους. Η ίδια κατασκευαστική διαδικασία παρατηρείται και στα ανοίγματα των παραθύρων. Υπάρχουν δηλαδή τα ξύλινα σανιδωτά δίφυλλα παράθυρα τα οποία ένωσαν μεταξύ τους με οριζόντιους ζυγούς. Σε αυτή την περίπτωση όμως, λόγω του ότι τα παράθυρα ανοίγουν προς τα έξω γίνεται ορατή και η οριζόντια ένωση των σανιδιών. Εκτός από τα σανιδωτά παράθυρα παρατηρούνται και τα παράθυρα με περσίδες τα οποία παρείχαν ομαλό φωτισμό και αερισμό στον εσωτερικό χώρο. Η διαφοροποίηση έγκειται σε κάποιες κατασκευαστικές λεπτομέρειες οι οποίες δίνουν ένα διαφορετικό χαρακτήρα για την κάθε ιδιοκτησία. Το γεγονός ότι ο αρχιτέκτονας του σπιτιού είναι ο ίδιος ο κάτοικός του έτσι ο καθένας κατασκεύαζε τα σανίδια και δημιουργούσε τα ανοίγματά του. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα την διαφοροποίηση των ανοιγμάτων ως προς το μέγεθός τους και τις αναλογίες τους από σπίτι σε σπίτι. Τα έντονα χρώματα που παρατηρούμε στα ανοίγματα των όψεων σαν επένδυση στο ξύλινο στοιχείο διαφοροποιούν και ξεχωρίζουν τις εισόδους δίνοντας μια αίσθηση ζωντανίας στις όψεις έναντι το άσπρο χρώμα των τοιχωμάτων.

Α
Ν
Ο
Ι
Γ
Μ
Α
Τ
Α

Η κοινωνία της Κύπρου για εκείνη την εποχή ήταν αρκετά κλειστή και αυτό το χαρακτηριστικό αντανακλά στις ιδιαιτερότητες που αντιμετωπίζουν τα ανοίγματα. Οι θύρες και τα παράθυρα θα μπορούσε να πει κανείς ότι αποτελούν ένα από τα πιο σημαντικά συστατικά της αρχιτεκτονικής αφού μέσω αυτών ορίζεται ο βαθμός βιωσιμότητας του εσωτερικού χώρου που περικλείουν. Εντούτοις η αρχιτεκτονική του χωριού ορίζεται από μικρά ανοίγματα, με μειωμένο τον αριθμό τους στο ελάχιστο στις όψεις των κτηρίων, γεγονός που μαρτυρεί αυτή την εσωστρέφεια και ανασφάλεια των κατοίκων και γενικότερα της κοινωνίας. Αυτό ενισχύεται και από το χαρακτήρα που έχουν οι θύρες με το χαμηλό ύψος τους, το οποίο ενίσχυε το θέμα της ασφάλειας αφού απότρεπαν την είσοδο του εχθρού με άλογο προς το εσωτερικό της κατοικίας. Η τοποθέτηση λιγοστών ανοιγμάτων στο επίπεδο του δρόμου και η ενίσχυση τους με σιδεριές δεν είναι τυχαίο αφού υποδηλώνει πάλι την τάση για όλο και περισσότερη ασφάλεια. Αυτό υπερτονίζεται και με την περίπτωση όπου το κτίριο είναι διώροφο, τα περισσότερα και μεγαλύτερα ανοίγματα βρίσκονται στο δεύτερο όροφο έτσι ώστε να αποφεύγεται οποιοδήποτε επικοινωνία από το εξωτερικό χώρο προς το εσωτερικό. Μικρότερα ανοίγματα τα οποία παρατηρούνται πάνω από τις θύρες ονομάζονται αροσέρες και ο κύριος λειτουργικός τους σκοπός ήταν να προσφέρουν φυσικό αερισμό και φωτισμό στο εσωτερικό της κατοικίας. Το άνοιγμα αυτό παρέμενε συνεχώς ανοικτό ώστε να μην ακυρώνονται οι λειτουργικές του ικανότητες.

χαμηλό ύψος θυρωμάτων

διαφοροποιήσεις στα μεγέθη των ανοιγμάτων

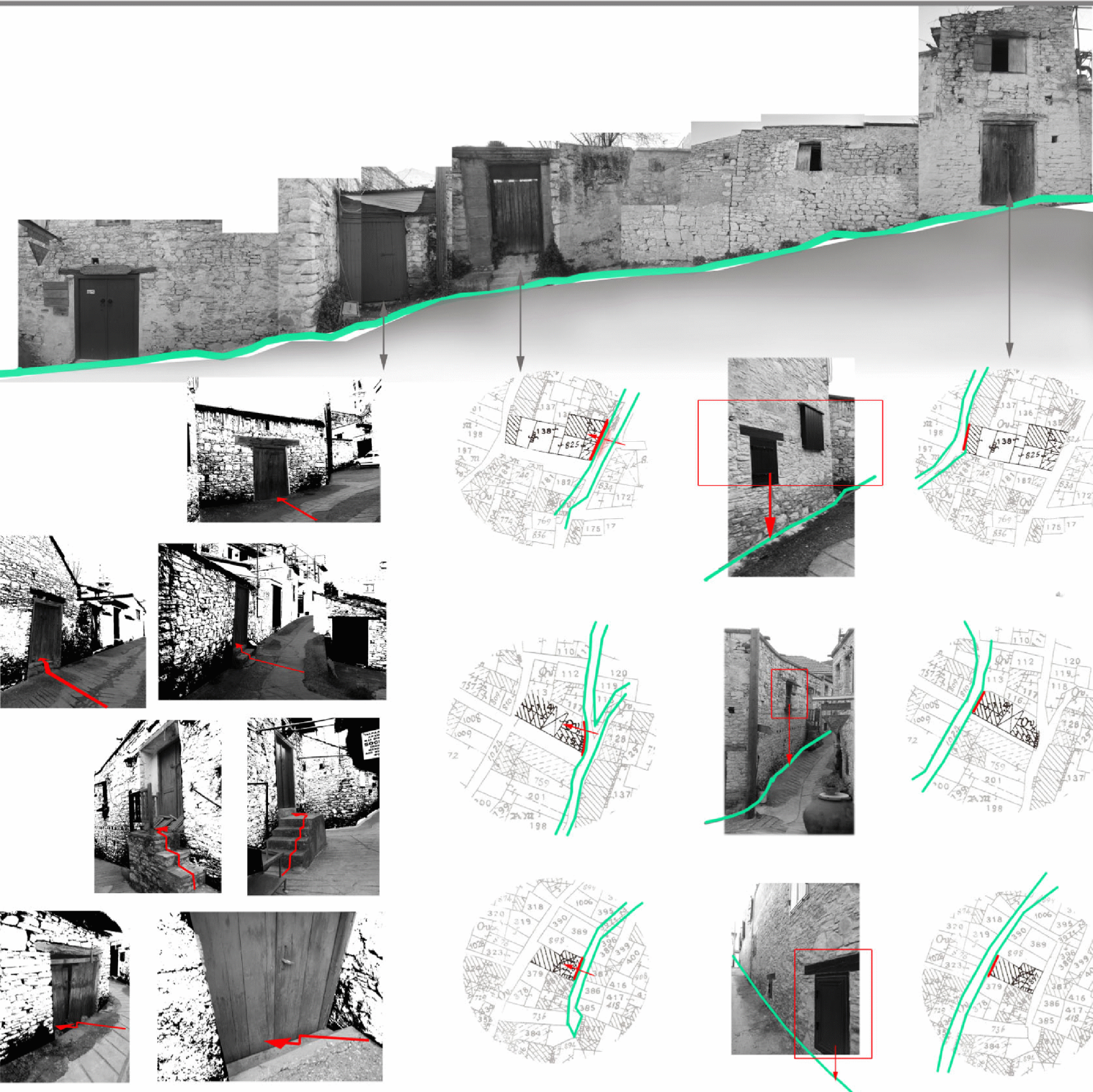

ελάχιστα ανοίγματα στο δεύτερο όροφο

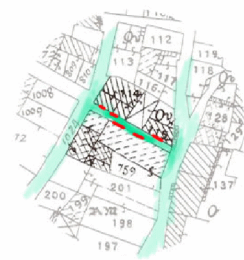
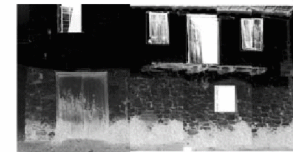
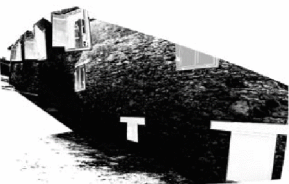
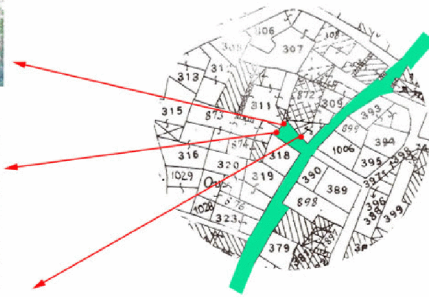
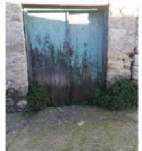
καθόλου ανοίγματα στο ισόγειο

Α
Ν
Ο
Ι
Γ
Μ
Α
Τ
Α

Οι υψομετρικές διαφορές που δημιουργούνται στα δρομάκια λόγω της τοπογραφίας του χωριού επηρεάζουν άμεσα την υψομετρική σχέση των ανοιγμάτων με αυτή του δρόμου. Λόγω των ανηφορικών μονοπατιών είναι φανερό ότι το ύψος των εισόδων να διαφοροποιείται σε κάθε οικοδομή και να ακολουθεί το ύψος της γραμμής του εδάφους. Έτσι οι προσβάσεις των κατοικιών είναι άμεσα συνδεδεμένες με την μορφολογία του εδάφους. Συναντούμε την περίπτωση όπου η είσοδος βρίσκεται στο επίπεδο του δρόμου όταν αυτός το επιτρέπει. Υπάρχουν και οι περιπτώσεις όπου η είσοδος είτε υποχωρεί είτε ανεβαίνει από το επίπεδο του δρόμου. Και οι 2 περιπτώσεις η πρόσβαση πραγματοποιείται με πιο έμμεσο τρόπο. Στην περίπτωση που η είσοδος υποχωρεί, λόγω του ότι το κτίσμα έχει ένα μέρος του υπόσκαφο, αυτό έχει σαν αποτέλεσμα και τα παράθυρα να τοποθετούνται χαμηλότερα. Στη περίπτωση όπου η είσοδος υπερβαίνει το επίπεδο του δρόμου παρατηρείται η αύξηση ύψους ολόκληρης της κατοικίας. Αυτό δίνει την ευχέρεια στο χρήστη για την δημιουργία περισσότερων ανοιγμάτων σε ψηλότερα σημεία της όψης. Λόγω της μη διαφοροποίησης των όψεων αλλά και η επιπεδότητα που τις χαρακτηρίζει το άνοιγμα της εισόδου δεν προϊδεάζει για το τι χώρος ακολουθεί πίσω από αυτή, αφού για κάθε σπίτι η είσοδος γίνεται σε διαφορετικό χώρο. Όταν ο μαντρότοιχος αποτελεί την κύρια όψη του κτηρίου το άνοιγμα της εισόδου σε κατευθύνει σε μια αίθρια ιδιωτική αυλή. Όταν όμως το άνοιγμα της εισόδου βρίσκεται στην κύρια όψη του κτηρίου εισέρχεται είτε σε ένα ημιπαίθριο χώρο, τον ηλιακό, είτε σε κλειστό ιδιωτικό χώρο της κατοικίας. Έτσι χώρος ο οποίος βρίσκεται πίσω από την είσοδο ποικίλει ανάλογα με την ιδιωτικότητα του και η είσοδος σου μέχρι το κύριο οικοδόμημα του κτηρίου ποικίλει ανάλογα με την υφή και το χαρακτήρα του χώρου. Η πρόσοψη όταν αποτελείται από το μαντρότοιχο και το ένα μοναδικό άνοιγμα της θύρας τότε αυτή οδηγεί σε μια αίθρια αυλή και γύρω από αυτή παρατάσσονται οι κύριοι χώροι της οικοδομής. Όταν την πρόσοψη όμως συμπληρώνουν 2 συμμετρικά παράθυρα εκατέρωθεν της εισόδου τότε αυτή οδηγεί σε ένα κλειστό χώρο της οικοδομής. Έτσι φαίνεται η αυστηρότητα και η απλότητα που δίνουν τα ανοίγματα στην κύρια όψη του κτηρίου.

Α
Ν
Ο
Ι
Γ
Μ
Α
Τ
Α

Ο προσανατολισμός των εισόδων έχει άμεση σχέση με την υφή του οδικού δικτύου που αντικρίζει. Όταν ο δρόμος είναι πλατύς δίνει την εντύπωση ενός εντελώς δημόσιου περάσματος κι έτσι ενθαρρύνει το προσανατολισμό των εισόδων προς αυτό. Έτσι παρατηρούμε ότι οι πλατύτεροι δρόμοι με την δημοσιότητα που χαρακτηρίζονται αποτελούν πρόφαση για την τοποθέτηση των δημοσίων χώρων της κατοικίας όπως μια αίθρια αυλή στο όριο του δρόμου. Αυτό γίνεται περισσότερο εμφανές στα αδιέξοδα στα οποία επιτυγχάνεται η οικειοποίηση τους από τους γεινιάζων κατοίκους. Αλλά και η αίθρια αυλή σε ορισμένες περιπτώσεις αποτελούσε δημόσιο χώρο συνάθροισης με αποτέλεσμα τα όρια του δρόμου και της αυλής να παραμένουν ασαφή. Έτσι το άνοιγμα της εισόδου σε αυτή τη περίπτωση αποτελεί ρυθμιστή για την δημοσιότητα του χώρου. Στα στενότερα δρομάκια παρατηρείται μια διαφορετική αντιμετώπιση των ανοιγμάτων στις όψεις. Λόγω του ότι το στένεμα του δρόμου δημιουργεί ένα κλειστό χώρο δίνεται η εντύπωση για ένα πέρασμα με πιο ιδιωτικό χαρακτήρα. Έτσι στα περάσματα αυτά παρατηρείται η τοποθέτηση περισσότερων παραθύρων τα οποία περικλείουν και αυτά χώρους ιδιωτικού χαρακτήρα. Αυτή η διαφοροποίηση του πλάτους του δρόμου καθορίζει πολλές φορές και τα ανοίγματα στις όψεις των κτηρίων. Με την εναλλαγή της εμπειρίας του δρόμου εναλλάσσεται και η πυκνότητα των ανοιγμάτων που σου εμφανίζονται καθοδόν. Έτσι συμπαγής όψεις αρχίζουν να παίρνουν ένα διαφορετικό χαρακτήρα και να γίνονται μέσω κάποιων ανοιγμάτων πιο διαπερατές. Αυτό συμβαίνει τις πλείστες φορές όταν το κτίριο είναι διώροφο. Συμπερασματικά μπορούμε να πούμε ότι η τοποθέτηση των ανοιγμάτων δεν έγκειται τόσο από την επίτευξη βιοκλιματικής λειτουργίας όσο από την απόκτηση της ιδιωτικότητας και της εσωστρέφεια της κατοικίας. Η βιοκλιματική λειτουργία επιτυγχάνεται περισσότερο από το αίθριο και όχι από το σωστό προσανατολισμό των ανοιγμάτων αφού η τοποθέτησή τους φαίνεται να γίνεται με βάση το προσανατολισμό που ακολουθά ο δρόμος.